

Baggrundsnotat: Finansiell Stabilitets overtagelse af Gudme Raaschou Bank

Den 29. april 2009 meddelte Finansiell Stabilitet A/S (i det følgende Finansiell Stabilitet), at selskabet den 16. april 2009 havde indgået en rammeaftale med Gudme Raaschou Bank A/S (i det følgende Gudme Raaschou Bank) om overtagelse af bankens aktiviteter.

Overtagelsen udgør en fusion omfattet af konkurrencelovens bestemmelser om fusionskontrol, hvilket betyder, at fusionen ikke må gennemføres, før Konkurrencerådet har godkendt den.[1]

Spørgsmål omkring statsstøtte indgår ikke i Konkurrencestyrelsens behandling af anmeldelsen af fusionen, men hører under Europa-Kommissionens kompetence.

Fusionsparterne

Gudme Raaschou Bank er en investeringsbank med hovedsæde i København og knap 70 fuldtidsansatte medarbejdere. Banken har ingen filialer eller øvrige repræsentationer. Gudme Raaschou Bank-koncernen består af Gudme Raaschou Bank og datterselskaberne Gudme Raaschou Invest, som er et investeringsforvaltningsselskab, og Gudme Raaschou Vision, som er et investeringssselskab. Gudme Raaschou Bank har en kreds af kunder, der primært omfatter ejendomsinvestorer, institutionelle investorer, erhvervskunder, privatpersoner samt regionale og lokale pengeinstitutter.

Gudme Raaschou Bank er specialiseret inden for fem områder:

- Aktieanalyse: Banken tilbyder analyse og handel med små og mellemstore danske aktier.
- Kapitalforvaltning: Formuepleje for private og institutionelle kunder.
- Ejendomsfinansiering: Vedrører alt lige fra finansiering af store udlejningsejendomme over handel med almindelige pantebreve til administration af pantebrevsporteføljer for professionelle investorer.
- Private Banking: Banken servicerer investeringssselskaber, private investorer og erhvervsvirksomheder.
- Pension: Rådgivning om og forvaltning af kapital- og ratepensioner.

Derudover administrerer datterselskabet Gudme Raaschou Invest seks investeringsforeningsafdelinger i to investeringsforeninger. Det er primært investeringsrådgiverne i Gudme Raaschou Banks investeringsafdeling, der rådgiver foreningernes investeringer.

Finansiell Stabilitet er etableret af økonomi- og erhvervsministeren, jf. § 3 i Lov om finansiell stabilitet. Selskabet er stiftet 13. oktober 2008. Finansiell Stabilitet ejer i forvejen EBH Bank, som blev overtaget 28. november 2008, og opnår kontrol over Fionia Bank i henhold til rammeaftale indgået den 22. februar 2009.

EBH Bank er en lokalt forankret bank med hovedsæde i Fjerritslev. I 2007 havde banken ca. 400 ansatte i 11 afdelinger i Han Herred samt afdelinger i Århus og København. I øjeblikket er EBH Bank under afvikling, og de fleste af bankens filialer og datterselskaber er allerede blevet frasolgt.

Fionia Bank er en regional bank med hovedsæde i Odense. Banken har ca. 84.000 privatkunder og 7.500 erhvervskunder. Derudover har banken aktiviteter i form af udlån af kapital m.v. til mindre lokale pengeinstitutter, og banken har også en afdeling for kapitalforvaltning. Fionia Bank har ca. 600 medarbejdere fordelt på 34 filialer på Fyn, i Trekantsområdet og i København. Ingen af Fionia Banks aktiviteter er blevet frasolgt af Finansiell Stabilitet.

Finansiell Stabilitets opgave er at sikre, at simple kreditorer i nærmere definerede pengeinstitutter og filialer får dækket deres krav, jf. § 4 i Lov om finansiell stabilitet. Finansiell Stabilitets aktiviteter indgår som en del af regeringens overordnede bestræbelser på at sikre finansiell stabilitet i Danmark. Staten, via Økonomi- og Erhvervsministeriet, ejer 100 pct. af aktierne og har den fulde stemmeret i Finansiell Stabilitet, og staten har dermed enekontrol over selskabet.

Transaktionen

Aftalen mellem Finansiell Stabilitet og Gudme Raaschou Bank indebærer, at Finansiell Stabilitet stifter to datterselskaber, hvortil samtlige Gudme Raaschou Banks aktiver og passiver overdrages med undtagelse af aktiekapital og efterstillet kapital.

Det ene datterselskab (i det følgende Datter 1) skal have tilladelse til at drive pengeinstitut og overtager Gudme Raaschou Banks bankaktiviteter, herunder kapitalforvaltning. Det andet datterselskab (i det følgende Datter 2) overtager Gudme

Raaschou Banks pantebrevsaktiviteter, herunder eventuelt investeringskreditter med sikkerhed i pantebreve. Det er mellem parterne aftalt, at Finansiell Stabilitet med virkning per overtagelsesdagen overtager alle rettigheder og forpligtelser over for samtlige Gudme Raaschou Banks medarbejdere.

Overtagelsen er blandt andet betinget af konkurrencemyndighedernes godkendelse.

Jurisdiktion

Datter 1 og Datter 2 opnår enekontrol med Gudme Raaschou Bank, jf. konkurrencelovens § 12a, stk. 3. De deltagende virksomheder er således Gudme Raaschou Bank, Datter 1 og Datter 2.

Gudme Raaschou Banks koncernomsætning i Danmark i 2007 var ca. 449 mio. kr. Omsætningstallene er baseret på årsrapporten for 2007, da det er den senest godkendte årsrapport på anmeldelsestidspunktet.

I henhold til § 2 i Bekendtgørelse nr. 895 af 21. september 2000 om beregning af omsætning i konkurrenceloven (omsætningsbekendtgørelsen) omfatter omsætningen for en deltagende virksomhed også omsætningen i tilknyttede virksomheder, jf. § 3. En deltagende eller tilknyttet virksomhed kan også være staten, jf. § 2, stk. 1, 2. pkt. I henhold til § 3 i omsætningsbekendtgørelsen er tilknyttede virksomheder bl.a. dattervirksomheder og modervirksomheder.

Datter 1 og Datter 2 er nyoprettede selskaber, der ikke har haft nogen omsætning endnu. Omsætningen for Finansiell Stabilitet, og herunder omsætningen fra EBH Bank og Fionia Bank, skal dog medregnes. Desuden skal omsætningen fra Finansiell Stabilitets ejer medregnes. I henhold til § 9 i omsætningsbekendtgørelsen skal omsætningen for staten opgøres som de samlede bruttoudgifter til drift og anlæg for det pågældende ministerområde for det seneste regnskabsår. Ministerområdet er i dette tilfælde Økonomi- og Erhvervsministeriet.

Omsætningen for Økonomi- og Erhvervsministeriet i 2008 kan opgøres til 1,87 mia. kr. Finansiell Stabilitet har i 2008 kun haft en begrænset omsætning, som udelukkende består af EBH Banks omsætning i december 2008. Der foreligger ikke årsregnskab for EBH Bank for 2008, men koncernomsætningen i 2007 udgjorde ca. 1,0 mia. kr. i Danmark. Fionia Banks koncernomsætning i 2008 var ca. 2,1 mia. kr.

De deltagende virksomheders samlede omsætning er på ca. 5,4 mia. kr. og overstiger dermed omsætningstærsklerne i konkurrencelovens § 12, stk. 1. Overtagelsen udgør derfor en fusion omfattet af konkurrencelovens bestemmelser om fusionskontrol, jf. konkurrencelovens § 12 a, stk. 1, nr. 2. Det betyder, at overtagelsen skal anmeldes, jf. § 12 b, stk. 1, og ikke må gennemføres, før Konkurrencerådet har godkendt den, jf. § 12 c, stk. 5.

Markedsbeskrivelse

Pengeinstitutters aktiviteter opdeles i overensstemmelse med hidtidig praksis[2] i tre bankmarkeder: Et detailbankmarked, et engrosbankmarked og et finansielt bankmarked. Hertil kommer et eventuelt marked for administration af investeringsforeninger.

Detailbankmarkedet

Detailbankmarkedet omfatter bl.a. betalings- og opsparingskonti, ind- og udlån, boliglån, billån, betalingskort og netbank samt rådgivning vedrørende forsikringer, værdipapirhandel og pensionsopsparing til private kunder og små og mellemstore virksomheder med en balance på under 350 mio. kr. Det geografiske marked er Danmark.

Engrosbankmarkedet

Engrosbankmarkedet omfatter pengeinstitutternes ydelser til større virksomheder med en balance på 350 mio. kr. eller derover vedrørende indlån, udlån, likviditetsstyring, international og national betalingsformidling, rådgivning, bl.a. i forbindelse med virksomhedsopkøb, værdipapirudstedelse, afdækning af risici m.v. Det geografiske marked er internationalt.

Det finansielle bankmarked

Det finansielle bankmarked omfatter pengeinstitutternes handel med bl.a. værdipapirer, penge og valuta til og fra andre pengeinstitutter, børsmæglere m.v. Styrelsen lader den endelige produktmarkedsafgrænsning, for så vidt angår det finansielle bankmarked, herunder om markedet kan opdeles i separate markeder for handel med værdipapirer, penge og

valuta, stå åben, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen. Det finansielle bankmarked synes geografisk at kunne afgrænses internationalt, men der tages ikke endelig stilling, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen.

Investeringsforeninger

Et eventuelt marked for administration af investeringsforeninger vil blandt andet omfatte rådgivning af og kapitalforvaltning for foreningerne. Konkurrencestyrelsen vil dog lade det stå åbent, om der eksisterer et sådant marked, da det ikke har betydning for vurderingen af fusionen.

Parternes stilling på de relevante markeder

Finansiel Stabilitet blev stiftet som et led i en aftale mellem den danske stat og den finansielle sektor i Danmark. Aftalen blev indgået som følge af den internationale finansielle krise og dens effekt på den finansielle sektor.

De pengeinstitutter, som Finansiell Stabilitet overtager kontrollen med, har alle haft problemer med at opfylde solvenskravet i lov om finansiell virksomhed. Pengeinstitutterne er derfor så nødlidende, at en fortsat drift af pengeinstitutterne ikke er mulig. Deres markedsstyrke må således antages at være aftagende i forhold til de resterende pengeinstitutter på markedet. Hvad overtagelsen medfører på længere sigt, er ikke i alle tilfælde helt klart, men det vil enten medføre en afvikling, et helt eller delvist videresalg eller videre drift i en reduceret form.

Det er vanskeligt at kvantificere, hvor meget de deltagende pengeinstitutters markedsstyrke er reduceret som følge af den finansielle krise. I det følgende tages der derfor udgangspunkt i uændrede markedsandele eller en uændret omsætning. Hvis fusionen ikke skaber konkurrencemæssige betænkeligheder ved uændrede markedsandele, vil den heller ikke gøre det, hvis man tager hensyn til den aktuelle situation for de pengeinstitutter, som er overtaget af Finansiell Stabilitet.

Finansiell Stabilitets aktiviteter på markedet sker gennem de overtagne pengeinstitutter. I det følgende vil det derfor være EBH Banks og Fionia Banks samlede aktiviteter, som indgår i Finansiell Stabilitets stilling på de relevante markeder.

Ved vurderingen af fusionsparternes stilling på de relevante markeder er det indledningsvist hensigtsmæssigt at se på parternes stilling på det samlede bankmarked, dvs. detailbankmarkedet, engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked under ét. Beregningen omfatter alene aktiviteter i Danmark. Denne beregning anvendes senere i vurderingen af engrosbankmarkedet og det finansielle bankmarked.

Markedsandelene kan opgøres ud fra pengeinstitutternes omsætning[3] eller på baggrund af deres udlån. Da der endnu ikke foreligger offentliggjorte regnskabstal for alle danske pengeinstitutter for 2008, bliver markedsandele beregnet ud fra tal for 2007.

Tabel 1: De deltagende pengeinstitutters andele af danske pengeinstitutters aktiviteter i 2007

Procent	Finansiell Stabilitet ¹	Gudme Raaschou Bank	Samlet
Omsætning	1,1	0,2	1,3
Udlån	1,2	0,2	1,4

Note 1: Udgør andelen for EBH Bank og Fionia Bank under ét.

Kilde: Finanstilsynet

Detailbankmarkedet

Gudme Raaschou Bank er primært aktiv på detailbankmarkedet idet ca. [70-80] pct. af bankens omsætning kommer fra dette kundesegment. Fionia Bank og EBH Bank er ligeledes primært aktive på dette marked.

For så vidt angår fusionsparternes markedsandele på detailbankmarkedet, er disse opgjort ud fra et skøn, da pengeinstitutterne i deres officielle regnskaber ikke skelner mellem kundegrupper på samme måde som i nærværende sag. Konkurrencestyrelsen har derfor i oktober 2008 anmodet de 15 største pengeinstitutter i Danmark om at skønne over, hvor stor en del af deres omsætning og udlån i 2007, der vedrørte detailbankmarkedet. For de øvrige pengeinstitutter har styrelsen skønnet over denne fordeling.

På baggrund af dette har styrelsen beregnet, at pengeinstitutternes samlede omsætning på detailbankmarkedet i 2007 udgjorde 92 mia. kr. Pengeinstitutternes samlede udlån til detailbankmarkedet udgjorde 1.061 mia. kr. pr. 31. december 2007.

Ved hjælp af disse tal kan fusionsparternes samlede markedsandele på detailbankmarkedet opgøres til [0-5] pct. målt på omsætning og [0-5] pct. målt på udlån, jf. tabel 2.

Tabel 2: Skøn over de deltagende pengeinstitutters markedsandele på detailbankmarkedet i 2007

Procent	Finansiel Stabilitet ¹	Gudme Raaschou Bank	Samlet
Omsætning	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Udlån	[0-5]	[0-5]	[0-5]

Note 1: Udgør markedsandele for EBH Bank og Fionia Bank under ét.

Kilde: Finanstilsynet samt egne beregninger på baggrund af oplysninger indhentet i oktober 2008.

Note: Tallene er behæftet med nogen usikkerhed. De banker, som Konkurrencestyrelsen har spurgt, har måttet skønne over, hvor stor en del af deres omsætning og udlån, der vedrører detailbankmarkedet.

Det er Konkurrencestyrelsens vurdering, at tallene i tabel 2 giver et til dette formål tilstrækkeligt retvisende billede af markedsandelene for Gudme Raaschou Bank og Finansiell Stabilitet (Fionia Bank og EBH Bank), og at usikkerheden ved beregningen ikke er så stor, at det har indflydelse på vurderingen i denne sag.

Engrosbankmarkedet

Konkurrencestyrelsen vurderer, at Gudme Raaschou Bank er en meget lille aktør på engrosbankmarkedet. Parterne har oplyst, at ca. [15-25] pct. af bankens omsætning stammer fra dette marked. Styrelsen vurderer derfor, at bankens markedsandel på engrosbankmarkedet er mindre end de [0-5] pct., som er bankens andel af aktiviteterne på de tre bankmarkeder under ét, jf. tabel 1. Dette følger også af, at engrosbankmarkedet er internationalt. Parterne har oplyst, at hverken EBH Bank eller Fionia Bank er aktiv på engrosbankmarkedet.

Det finansielle bankmarked

Gudme Raaschou Bank har kun meget begrænset aktivitet på det finansielle bankmarked. Parterne har oplyst, at under [0-5] pct. af bankens samlede omsætning stammer fra det finansielle bankmarked.

Fionia Bank og EBH Bank er til stede på det finansielle bankmarked inden for både handel med værdipapirer, valuta og penge (likviditet). Fionia Bank er endvidere til stede på markedet som engrosbank for mindre pengeinstitutter.

De involverede bankers position og styrke på det finansielle bankmarked er begrænset. Som det fremgår af tabel 1, er bankernes andel af de danske pengeinstitutters samlede aktiviteter under [0-5] pct. Da bankerne har sine hovedaktiviteter på detailbankmarkedet, vil bankernes størrelse på det finansielle bankmarked formentlig være mindre end [0-5] pct.

Investeringsforeninger

Ifølge oplysninger på Investeringsforeningsrådets hjemmeside udgør den samlede formue administreret af Gudme Raaschou Invest 0,3 pct. af den samlede formue i danske investeringsforeninger. Tilsvarende udgør formuen i investeringsforeningen Fionia Invest 0,2 pct. Gudme Raaschou Invest og Fionia Invests andele af et eventuelt marked for administration af investeringsforeninger er derfor meget små. EBH Bank er ikke aktiv på et sådant marked.

Vurdering

Vurderingen af fusionens effekt på de relevante markeder tager udgangspunkt i parternes oplysninger og Konkurrencestyrelsens egne oplysninger om markederne.

På detailbankmarkedet vil fusionen ikke hæmme den effektive konkurrence betydeligt. Som det fremgår af tabel 2 vil parterne efter fusionen have en markedsandel på ikke over [0-5] pct., og dermed skabes eller styrkes der ikke en dominerende stilling.

På engrosbankmarkedet sker der ikke nogen ændring af konkurrencesituationen idet hverken EBH Bank eller Fionia Bank er aktiv på dette marked.

På det finansielle bankmarked vil fusionen heller ikke hæmme den effektive konkurrence betydeligt. Konkurrencestyrelsen vurderer, at parternes størrelse på markedet vil være mindre end [0-5] pct. På det finansielle bankmarked er der endvidere flere udenlandske pengeinstitutter m.v. til stede, som er aktive med hensyn til handel med valuta og værdipapirer, og som også stiller likviditet til rådighed for de danske pengeinstitutter.

På et eventuelt marked for administration af investeringsforeninger, hvor Gudme Raaschou Invest og Fionia Invest er meget små aktører, er ændringen i markedsforholdene så minimal, at det ikke har nogen betydning for konkurrencesituationen.

Det forhold, at Finansiell Stabilitet er ejet af Økonomi- og Erhvervsministeriet kunne give anledning til overvejelser om, hvorvidt de af Finansiell Stabilitet overtagne pengeinstitutter får en mere lempelig regulering m.v. end øvrige pengeinstitutter. I den forbindelse vurderer Konkurrencestyrelsen, at der ikke er anledning til bekymring. Ministeriet er underlagt de forvaltningsretlige principper om ligebehandling, og Økonomi- og Erhvervsministeriet – herunder underliggende styrelser m.v. – er i sin forvaltning alene berettiget til at lægge vægt på lovlige og vægtige hensyn.

Konklusion

Finansiell Stabilitets overtagelse af kontrollen med Gudme Raaschou Bank godkendes, da fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. stk. 2, 1. pkt.

[1] Den 30. april 2009 offentliggjorde Konkurrencestyrelsen fusionen på sin hjemmeside og opfordrede samtidig tredjeparter til at komme med bemærkninger hertil senest den 11. maj 2009 kl. 14.00. Konkurrencestyrelsen har ikke modtaget bemærkninger til fusionen.

[2] Se bl.a. Konkurrencestyrelsens afgørelse af 1. september 2008 om Nationalbanken og Det Private Beredskabs overtagelse af Roskilde Bank A/S.

[3] For kreditinstitutter og andre finansielle virksomheder er omsætningsberegningen defineret i § 8, stk. 1 i bkg. nr. 895 om beregning af omsætning i konkurrenceloven som summen af fem poster i resultatopgørelsen: 1) Renteindtægter m.v., 2) Udbytte af aktier m.v. og andre kapitalandele, 3) Gebyr- og provisionsindtægter m.v., 4) Kursreguleringer af værdipapirer og valuta m.v., såfremt disse samlet er positive, og 5) Andre ordinære indtægter. Bekendtgørelsen henviser til en historisk bekendtgørelse udstedt af Finanstilsynet. Der skelnes således ikke længere mellem ordinære og ekstraordinære poster, og posten "andre ordinære indtægter" er blevet afløst af posten "andre driftsindtægter". I forhold til definitionen i § 8, stk. 1 i bkg. nr. 895 giver det derfor ikke et helt præcist resultat at anvende fusionsparternes regnskaber for 2007. Usikkerheden er dog ikke større end, at 2007-tallene stadig vil give et tilstrækkeligt retvisende billede af fusionsparternes markedsstyrke.